

מה פדיית בכור בניך – אין נהגת בלקוח ובמתנה, שהרי היא שייכת רק בבנו שנולד ממנו, אף צאנך ובקרך האמור שם – אינו נוהג בלקוח ובמתנה. ותמהים: והאי [והלא כתוב זה] "כן תעשה לשורך לצאנך" (שמות כב, כט) במצות פדיית בכור בהמה כתיב [נאמר]. ולא במצות מעשר בהמה! ומשיבים: אמר שם קרא [הכתוב]: "כן תעשה", ואם אינו ענין לבכור, דלא איתיה [שאינו שייך] בעשייה, שאין האדם צריך להקדישו, שהרי ברחם הוא קדוש מעצמו – תנהו ענין למעשר בהמה, שהוא מתקדש כשקורא לו "עשירי קדוש". ומקשים: גם אם אינו ענין לבכור – מנין שמדובר במעשר? ואימא [ואמור]: תנהו ענין לחטאת ולאשם, ללמד שיהיו דוקא משלו ולא קנויים! ומשיבים: שורך וצאנך האמור כאן הרי הם דומיא [בדומה] לדין בכור בנך, מה בנך – שאינו בא על חטא, אף צאנך ושורך – שאינו בא על חטא, ואלו באים על חטא, מה שאין כן מעשר בהמה. ומקשים, ואימא [ואמור]: תנהו ענין לעולה ולשלמים, שצריך להקדישם, ואינם באים על חטא! ומשיבים: דומיא [בדומה] לבנך, מה פדיון בנך – שאינו בא בנדר ונדבה, אלא חובה היא, אף צאנך ושורך – שאינם באים בנדר ונדבה, ועולה ושלמים באים בנדר ונדבה. ומקשים עוד, ואימא [ואמור]: תנהו ענין לעולת ראייה, שחייב להביא כל מי שעולה לרגל! ומשיבים: דומיא [בדומה] לבנך, מה בנך הוא דבר שאין קבוע לו זמן, אלא כשנולד הוא קדוש, אף שורך וצאנך – שאין קבוע לו זמן, ואילו עולת ראייה קבוע לה זמן, ברגל.

ג'רסות
מה בניך אין בלקוח
בכתי"מ: מה בניך אינו
בלקוח ויש: מה בניך אינו
בלקוח.
צאנך ובקרך יש בכתי"מ:
שורך וצאנך וכן בהמשך.
אמר קרא וכן תעשה יש
בכתי"מ וכן הגיה הבי"ח: אמר
קרא תעשה.
והאי בבכור יש בכתי"מ: והא
בכור.
דלא איתיה בעשייה ברוב
כתתי"מ: דליתיה.
דברחם קדוש יש בכתי"מ:
דברחם תלא רחמנא והבי"ח
הגיה: דמרחם קדוש.

תוספות

כאידך דשמואל, דאמר: נהרא מכיפיה מברך. דמסייעתא ליה ברייתא דאמר "ובל" שמו. ואפילו פליגי רבנן עליה וסברי ד"פרת" שמו, מכל מקום מסייעין ליה מהא דקאמר רבי מאיר דמימיו פרין ורבי, דלא פליגי עליה בסברא זו דנהרא מכיפיה מיברך. ויכולין לסבור ששמו "פרת" מהאי טעמא גופיה. אבל לא שייך לאמר

"למה נקרא שמו פרת" כי אם לרבי מאיר, לפי שיש לו שם אחר לרבי מאיר. ו"ובל" משמע לרבנן כמו "יבלי מיס" (ישעיה ל). ובבראשית רבה נמי דריש כרבי מאיר, דקאמר: "חדקל" – שמימיו חדים וקלים, "פישון" – שמגדל פשתן, "פרת" – שמימיו פרין ורבי, ובלא גשמים נהרות ומעינות מתגברין, כדאמרין בראש השנה (יא, ב) (באחד) באייר שמזל כימה עולה ביום ומעינות מתגברין. ובמרחשון הן מתמעטין מפני מניעת גשמים שלא המטיר כל הקיץ, וכדאמרין בפסחים בפרק "מי שהיה טמא" (צד, ב): תשרי מרחשוון וכסלו – חמה מהלכת באויר כדי לייבש את הנהרות. ובסוף "סדר תעניות" (תענית

כה, ב) נמי אמרין: שאין לך טפח שיווד שאין עולה טפחיים כנגדו מלמטה. וכמו שהקרקע מלחלחת כפליים מלמטה בשעה שהגשמים יורדים – כמו כן לענין ריבוי הנהרות, מתרבים המים ומתגדלים מלמטה כשהמטר יורד מלמעלה. ואמרין התם נמי: דאמר תהומא עילאה לתהומא תתאה "אבע מימד". ואם תאמר: אם כן, מנל דהא דרב פליגא עליה, דאמר: מטרא במערבא כו' דלמא היינו משום שאז מתברך המקוה, כדפרישית! ויש לומר: משום דאם איתא דסבירא דמילתא דמברך מכיפיה – אם כן גם כל הנהרות נמי לפעמים מברך, ומאי סהדא דנהר פרת! אין זה ערות! והקשה רבינו תם: לשמואל דאמר: אין המים מטהרין בזוחלין אלא [פרת] ביומי תשרי בלבד, ולרב ולאבואה דשמואל – קשיא להו הא דתנן במסכת פרה (פרק ח משנה י) ומייתי בסנהדרין ריש פרק קמא (ה, ב): מי קרמיון ומי פיגה פסולין למי חטאת מפני שהן [כו'] מי תערובת. הא לאו הכי – כשרים, ולא פסולין להו שמא רבו הנוטפין על הזוחלין והוו להו גשמים רובא! ויש לומר: דאיתיה סברי דהני ארבעה נהרות מדליין, דארץ ישראל גבוהה מכל הארצות ואין נשארין שם מי גשמים. ועוד הקשה: לרב ולאבואה דשמואל, ולשמואל, דאמר: אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד – במה מטהרין מצורעים, ובמה מקדשין מי חטאת בערב פסח? דאמרין בפסחים (צ, א) דיש טבילה לזב בערב פסח, והזאה היאך היה על האנשים שעשו פסח שני ועל כל טמאים של מתי מדבר, מישאל ואלצפן? והלא היו רחוקים מפרת! ומיהו, לפי מה שפירש דהנך ארבעה נהרות מדליין – לא קשה מטבילת זבין ומצורעים בערב פסח. אבל מקדוש מי חטאת קשה, דפסולים למי חטאת, וממישאל ואלצפן! ותיירך: דשמא נהרות וצינוריותא דמידליין – אין גשמים מתערבין בהן, שהמימי גשמים מתערבין ויורדין בתוך הנהרות הנמוכים ונוטפים והולכים לים, ואין מתערבין במקוואות גבוהים, וגם לא במים המכונסים, וכגון בנהרות היוצאים ממערות, ואין מי הגשמים מתערבין ומכונסין שם. תדע, הא דתנן במסכת פרה (פרק ח משנה יא): באר אחאב ומערת פמיס – כשרים. וכל שכן נהרות ומעינות, כדקתני בסיפא: באר שנפל לתוכה חרסית או אדמה – ימתין עד שיצחק, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: אינו צריך להמתין. אבל באר אחאב ומערת פמיס איצטריכא למיתני דכשרים, לפי שירדן יורד ממערת פמיס. וירדן פסול מפני שיש בו [מן] תערובת, קא משמע לן דמערת פמיס אינו מי תערובת, אבל נהרות כשרות לדברי הכל. ועוד פירש רבינו תם: דאיכא למימר מן הדין קמא קמא בטל, אפילו לדברי רב ואבואה דשמואל. אלא דמחמרי מפני מראית העין משום גשמים. ולפי פירוש אחרון לא קשיא כל הנך דבימי משה, דאכתי לא גזור. ונראה שהם בטלות ברוב, שהרי כל הנהרות מחוברין לים הגדול ביותר מעירוב מקוואות. ותחלת הנהרות אינם קטפרס, שזה דרך חיותן, ולא קטפרס מחברן אלא חיותן מחברן. כל זה פירש רבינו תם בתשובה. ואותו טעם דקמא קמא בטל לא יתכן לפי מה שפירשתי לעיל בפרק "הלוקח בהמה" (כב, א) דיבור המתחיל "יתניב" דכל איסור הבטל – חוזר וניעור כשחוזר ורבה עד כדי שיש בו שיעור לאסור. ומיהו, יתכן אותו טעם דמחברים לים הגדול, דאמרין בריש מכות (ד, א) דהטובל שם לא עלתה לו טבילה, התם איתנהו בעיניהו אבל הכא אין הנוטפים ניכרים וידועים בלא תערובת כלל.

ומה בנך אינו בלקוח ומתנה כו' – ואם תאמר: אין דנין אפשר משאי אפשר, כדאמר רבי עקיבא במנחות פרק "התודה" (פב, א)! ויש לומר: דהתם הוא דבבנין אב יליף פסח דורות מפסח מצרים, אבל הכא היקשא הוא, ומודה רבי עקיבא, דאמרין בפרק "בנות כותים" (נדח, ב): על כרחך הקישן הכתוב. ואם תאמר: והא בההיא דתודה נמי מסקינן טעמא דרבי אליעזר מ"ועבדת" – שיהא עבודות של חדש שוות ביה. ומוכח התם דהיינו היקש, ואפילו הכי פליג עליה רבי אליעזר ולא קבלה מיניה! ואין לומר משום דלית ליה לרבי עקיבא ההיא היקשא, דהא בפסחים בפרק "מי שהיה טמא" (צו, א) מקשינן ליה אהדדי לכמה דברים מהכא פסח מצרים לפסח דורות! ויש לומר: דכיון דצריכא היקשא לשאר דברים – לא שייך למימר התם "על כרחן הקישן הכתוב", לענין אפשר משאי אפשר. ואם תאמר: לרבי אחאבוי בר אמי, דאמר בפרק "בנות כותים" (לז, ב): רבי אליעזר היא דאמר דנין אפשר משאי אפשר, ולית ליה שינויא דעל כרחין הקישם, ומה יתרף כאן? ויש לומר: הא דנעמידנה נמי כרבי אליעזר. אי נמי: איצטריכא ליה היקשא דנדה לשאר דברים, ומשום הכי לא מוקי לה כרבי עקיבא. ומיהו, קשה מההיא דאין משלשין במכות (בסוף) (ה, א) דילפי לה מכות ממיתה, והיינו אפשר משאי אפשר, וגזרה שוה דהתם צריכה לכמה דברים. **אמר** קרא כן תעשה אם אינו ענין לבכור – תימה: דבריש "עד כמה" לעיל (כו, ב) דרשינן לענין בכור, כדאמר אמר קרא "וכן תעשה" – הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך! ויש לומר: הא דרשינן ליה בבכור – משום דכתיב בבכור, אבל מאחר דאפקיה רחמנא בלשון עשייה – דרשינן ליה למעשה, משום דבכור לא שייך קדושת עשייה (קדושה).

עיונים

מצוה לומר בפה שהוא קדוש. ואין בהקדשתו משום "עשייה" (=יצירה), לומר שעל ידי דיבורו הוא עושה מן החול קדוש. כמו במעשר ושאר קדשים (מצפה איתן. וראה ברבינו גרשום).

דומיא דבנך אף שדייקו כי הכתוב "כן תעשה לשורך לצאנך" עוסק בדבר שיש בו עשייה, ולא בבכור – הרי אין מקרא יוצא מדי פשוטו, שמדובר בפסוק זה בבכור (ראה תוס' ד"ה אמר קרא). ולפיכך, יש לפרשו בדבר הקרוב יותר לבכור בהגדרות השונות שלו, והוא המעשר, כפי שהגמרא הולכת ומוכיחה (ושמא גם ההשוואות השונות ל"בנך" בדין זה, נוגעות לבכור בהמה).

מה בניך אין בלקוח ומתנה אף צאנך וכו' מפשט דברי הגמרא נראה שפטור לקוח במעשר בהמה נלמד מההיקש לבכור אדם שאינו בלקוח. אך מדברי רש"י חולין (קל"א ד"ה שכן) נראה שהלימוד הוא ממילות הפסוק "לשורך לצאנך" – שלך בדוקא. ואחרונים תמאו שדבריו סותרים את דברי הסוגיה כאן (ראה מהרי"ט אלנאזי הלכות בכורות פ"א א). **בכור דלא איתיה בעשייה** כלומר, שאינו צריך להקדישו, שהרי מאליו הוא קדוש. ואמנם נחלקו בענין זה במסכת ערכין (כט, א), וזו היא דעת ר' ישמעאל, אבל חכמים אומרים שמצוה להקדיש את הבכור. אלא שגם לשיטתם, הבכור קדוש מאליו, ורק

בשעת עשייה — נשעה שהן ראויין להטעם, מיעט הכתוב שלא יהו לוקמין. וזמעי אמן לאו שעת עשייה היא. רבי יוחנן חזאי בחילמא כו' — הלילה נראה לי רבי יוחנן בחלוס, והואיל ונראה לי — יודע אני כי שאומר היום דבר טעם. חל על מחוסר זמן — שאם לקחו קודם שזעמ ימים ללידמו — שזו אינו נכנס לדייר להטעם, וכל שכן אס לקחו גדול. והא מחוסר זמן, ללא שעת עשייה היא, ומייל עליה דין לקוח! ואם תימצי לומר משנה ודאי רבי שמעון היא — ללדידיה מחוסר זמן שעת עשייה הוא, ומסוס הכי לקוח חל עליו. ומיהו, זמעי אמן מודה דאין לקוח חל עליו. וחזר ולקחו ממנה — ואס יש לו טעמה והוא — מיצין זמעי. ואס ילא אחד מן הכשרין נעשיי — הרי טוב, ואס ילא האתמן נעשיי — יאכל זמומו לבעלים. אישתמיטתיה — להאי מקשה, הא דאמר רבי אסי כו'. והכא נמי, כגון שנתנו זמעי אמן.

תוספות

לקח עשרה עוברין במעי אמן כו' — לאו דוקא, דהוא הדין נולדו, כיון דהוי מחוסר זמן. אי נמי: נקט במעי אמן — ואפילו לרבי שמעון בן יהודה דאמר: מחוסר זמן נכנס לדייר להטעם.

— אי מה בנך — אינו בלקוח כלל, אף שורף וצאנך — אינו בלקוח כלל! אלמא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: לקח עשרה עוברין במעי אמן — כולם נכנסין לדייר להטעם. אמר רבי אסי אמר רבא, אמר קרא [הכתוב]: "תעשה" — בשעת עשייה מיעט הכתוב את הלקוח, לומר שרק הלקוח בשעה שניתן להקריבו — אינו מתעשר. אבל עוברים הרי אי אפשר להקריבם. ודנים גופא [לגופה] של ההלכה שהזכרנו, אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: לקח עשרה עוברים במעי אמן — כולן נכנסין לדייר להטעם. ומקשים: והא אגן תנן [והרי אנו שנינו במשנתנו]: הלקוח או שניתן לו במתנה פטור מן מעשר בהמה, ומדוע לא יפטרו אלה? אמר ר' אלעזר: את ר' יוחנן חזאי בחילמא [ראיתי בחלוס] וסימן הוא שמילתא מעליא אמינא [דבר טוב אומר] היום: אמר קרא [הכתוב] "תעשה" — לומר: את הלקוח בשעת עשייה מיעט הכתוב מדין מעשר, שקנאו בשעה שראוי להקריבו. ולא עוברים, שאינם ראויים להקרבה. איתיביה [הקשה לו] ר' שמעון בן אליקים לר' אלעזר: והלא שנינו בברייתא כי פסול הלקוח חל גם על מחוסר זמן, שלקחו קודם שעברו שבעת ימים מלידתו, למרות שאינו ראוי אז להקרבה. ואם כך יחול פסול לקוח גם על עובר קנוי! אמר ליה [לו]: זו אינה משנה, כלומר, אין לסמוך עליה, שהיא משוכשת, ואם תמצא לומר משנה היא, ואינה טעות —

שיטת ר' שמעון בן יהודה היא משום (בשם) ר' שמעון, שאמר: מחוסר זמן נכנס לדייר להטעם, והרי הוא לענין זה כבכור, מה בכור קדוש לפני זמנו, מיד כשנולד, קודם שעברו שבעת ימים, וקרב רק לאחר זמנו, מהיום השמיני והלאה — אף מחוסר זמן מכניסו להטעם, ואם יצא עשירי קדוש לפני זמנו, וקרב לאחר זמנו מיום השמיני והלאה. ועוד בענין זה מסופר, תני תנא קמיה [שנה חזר המשניות לפני] רב: איזהו אתנן זונה, ששנו חכמים [להלן נו, א] שנכנס לדייר להטעם? כל שנתנו לה כאתנן וחזר ולקחו הימנה (קנה אותו ממנה). והקשה המקשה: והא איפסיל ליה [והרי נפסל לו] ממצות מעשר בדין לוקח, כשקיבלה הזונה את האתנן! ומעירים: אישתמיטתיה הא דאמר [נשמתה, נשכחה מן המקשה] ר' אסי אמר ר' יוחנן: לקח עשרה עוברין במעי אמן — כולם נכנסין לדייר להטעם. ולפי זה יש לפרש את הברייתא — כשנתן לה עובר בתננה, וחזר ולקחו ממנה.

מסורת הש"ס
א. בכורות ה,א. ועיין ב"ב קמ"א. מנחות סז,א. ילק"ש תורה ילק"ש תורה תנן. שם תשמח.
ב. בכורות כא,ב. נו,א. תמורה יט,ב. ירושלמי שקלים פי"ג ה"א. שם ר"ה פי"א ה"א. תוספתא בכורות שנות יג, יב.

גרסות
אינו בלקוח יש בכת"י: אינו בלקוח ובמתנה. או שניתן לו במתנה ברוב כת"י: ושניתן לו במתנה וראה במשנה.
משום רבי שמעון בכת"י ובש"י: דתניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון וראה רש"י.
שנתנו לה וחזר ולקחו הימנה יש בכת"י: שנתנו לה במעי אמן וחזר ולקחה ממנו.
והא אפסיל — להטעם ראה רבינו גרשום.

פככור, מה בכור — קדוש לפני זמנו וקרב לקרב לאחר זמנו, אף מחוסר זמן — קדוש לפני זמנו וקרב לקרב לאחר זמנו. תני תנא קמיה דרב: איזהו אתנן שנתנו לדייר להטעם — כל שנתנו לה וחזר ולקחו הימנה. והא איפסיל ליה בלוקח! אישתמיטתיה הא דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: לקח עשרה עוברין במעי אמן — כולם נכנסין לדייר להטעם.

עיונים

אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשייה לכאורה יש לפרש דבר זה על "עשייה" עליה מדובר בתחילת הסוגיה — הקדשת המעשר. ועוברים אינם ראויים להטעם במעי אמן, שהרי אין הם בכלל "כל אשר יעבור תחת השבת" (ויקרא כו, לב), וכפי שלמדה הגמרא להלן (נו,א) לגבי טריפה (וראה רש"י חולין ט,ב). אבל רבינו גרשום פירש פירש "שעת עשייה" — שעת הקרבה, שרק הראוי להקרבה בשעה שקנאו אינו מתעשר. והוא לפי המשך הסוגיה, לפיה אין מדובר כאן דווקא על עובר, אלא גם על ולד שכבר נולד (וראו לעבור תחת השבת) אלא שהוא מחוסר זמן, שלקחו קודם שעברו עליו שבעה ימים, ועדיין אינו ראוי להקרבה.

אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשייה לכאורה יש לפרש כי מדובר בברייתא, לא רק על עוברים אינו חל, אלא לרוב דעות התנאים גם על מחוסר זמן, כלומר, ולד שלקחו קודם שבעת ימים. ונקט כאן עוברים, מפני שהיא דעה מוסכמת.
ר' יוחנן חזאי בחילמא, מילתא מעליא אמינא מדברי הגמרא לא ברור האם ר' אלעזר דיבר עם ר' יוחנן בחלוס, ולפי זה, ר' יוחנן הוא שאמר לר' אלעזר את הסבר הדברים, או שאישר שתירוצו של ר' אלעזר הוא תירוץ טוב ("אמינא" — אמרתי). ורש"י פירש שר' אלעזר רק ראה את ר' יוחנן בחלוס, ודבר זה מהווה רק כעין סימן טוב לדברים שר' אלעזר יאמר בעתיד כדי לתרץ את דבריו ("אמינא" — אומר).

זו אינה משנה רש"י כתובות (פא,ב ד"ה אינה משנה) פירש ש"אינה משנה" משמעו שהדברים הם משוכשים ולא נשנו כך כלל. ובשיטה מקובצת (כתובות שם) פירש כי "אינה משנה" משמעו: אינה עקר, כלומר, אינה בהלכה.
ר' שמעון בן יהודה היא וכו' דאמר מחוסר זמן נכנס לדייר להטעם אבל לדעת סתם משנה להלן (נו,א) שמחוסר זמן אינו נכנס לדייר להטעם, טלה שקנאו כשהוא מחוסר זמן — נכנס לדייר להטעם, וכל שכן אם קנה עוברים. ובשיטתו הולך ר' יוחנן. ורש"י פירש כי הכוונה היא שאם ברייתא זו הולכת לשיטת ר' שמעון — אינה עומדת בסתירה לדבריו של ר' יוחנן, לפי שגם ר' שמעון אינו מדבר אלא במחוסר זמן, שהוקש לבכור, אבל אם קנה עוברים — הריהם נכנסים להטעם לכשייולדו. וטעם הדבר, שהרי גם בכור, ממנו נלמד דין המעשר, אינו מתקדש קודם שנולד. ועוד, שהרי אינם יכולים לעבור תחת השבת (ראה לעיל). וראה תוספות ד"ה לקח.

אורה ההלכה
לקח עשרה עוברין במעי אמן הקונה עשרה עוברים במעי אמן — כולם נכנסים לדייר להטעם. בר' אסי בשם ר' יוחנן. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות בכורות פ"ו ה"ב).
לקוח במחוסר זמן אין לקוח פטור ממעשר אלא אם כן נקנה לאחר שראוי היה להטעם. ולכן הקונה טלאים בתוך שבעת ימי הלידה, כשיגיע זמנם — חייב לעשרם. שכיין שאין מחוסר זמן ראוי להטעם, הרי זה כמי שלקח עוברים ונולדו ברשותו. כ"י יוחנן, וכשיטת חכמים החולקים על ר' שמעון (כס"מ). (רמב"ם שם הט"ז).
אף מחוסר זמן המקדיש מחוסר זמן (אף שיש בכך איסור. מל"מ) — הריהו קדוש, והריהו במקדיש בעל מום עובר. ואינו נפדה עד שיפול בו מום, ויביאו בדמיו קרבן אחר כאותו שהקדיש בתחילה (רד"ב). (רמב"ם ספר עבודה הלכות איסורי מזבח פ"ג ה"י).

כאורה שהקדיש בתחילה (רד"ב). (רמב"ם ספר עבודה הלכות איסורי מזבח פ"ג ה"י).

ושואלים: ומדוע העמידה הברייתא בדין אתנן דוקא באופן שחזר ולקחו ממנה? ותיעשרה איהי [ותעשר היא] את הבהמה שקיבלה באתנן! ומשיבים: מדובר פה בזונה גויה שאינה שייכת במצוות. ושואלים: ולוקמה [ושיעמיד אותה] בזונה ישראלית, ותיעשרה איהי [ושתעשר היא]!

ומשיבים: קא משמע לן [משמיע לנו התנא] שבזונה ישראלית לא הוי [אינו נחשב] כלל אתנן שאסרה התורה להקריבו, כדברי אביי. שאמר אביי: זונה גויה – אתננה אסור בהקרה, וכהן הבא עליה אינו לוקה משום "אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח... ולא יחלה זרעו" (ויקרא כא, יד–טו). זונה ישראלית – אתננה מותר בהקרה, וכהן הבא עליה לוקה משום "לא יחלה זרעו". ומסבירים: זונה גויה – אתננה אסור – מפני שהוא גמר [גמיר] בגזירה שווה "תועבה" "תועבה" מעריות, שנאמר באתנן זונה: "תועבת ה'" (דברים כג, יט), ונאמר בפרשת איסורי עריות: "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עם" (ויקרא יח, כט), מה עריות המזוכרות שם, הן נשים שחייבים עליהן כרת, דלא תפסי בהו קדושי [שאי] תופסים בהן קידושי] – אף לגבי זונה שאתננה אסור, מדובר בהן דלא תפסי בה קדושי [בזו שלא תופסים בה קידושי]. ובגויה אין תופסים קידושי (מה שאין כן בזונה ישראלית). ומה שאמר אביי לגבי זונה גויה: וכהן הבא עליה אינו לוקה משום "לא יחלה זרעו" – מפני ש"לא יחלה זרעו" אמר רחמנא [אמרה התורה], שצריך שהנולד ייחשב לזרעו ושיהיה מחולל, והאי [וחה] הנולד מגויה לאו זרעיה [לא זרעו] הוא נחשב, אלא גוי, ונמצא שהאלו שבתורה לא נאמר על מקרה כזה.

א משנה האחין והשותפין, כלומר, האחים שהם שותפים בירושה אביהם, בזמן שהם חייבין בקלכון (מטבע קטנה, שמוספים למחצית השקל), כלומר, בזמן שיש להם דין שותפים רגילים – הריהם פטורין באותה שעה ממעשר בהמה. ואם הם בשלב של שיתוף שבו חייבין במעשר בהמה – הריהם פטורין מן הקלכון, כדין בינים הסמוכים על שולחן אביהם. ומפרטים: קנו, כלומר, זכו בבהמות מתפיסת הבית, מנכסי הירושה – חייבין לעשר אותן הבהמות, ואם לאו – פטורין ממעשר בהמה. כיצד? אם חלקו בינים את ירושת אביהם וחזרו

צקלון שני פטורין ממעשר בהמה – כל ימי שותפותן לעולם, כדקמי צננימא צנמאל: "יהיה לך" – ולא של שותפות. וכשחייבין במעשר בהמה – כגון של חלקו, ועדיין תפיסת צית ירושת אביהן קיימת. דלא הו כשותפות, כדלמך צנמאל: יכול אפילו קנו בתפיסת הבית תלמוד לומר: "יהיה" – אלמא כדאזין דמו. פטורין מן הקלכון – שני, אם נותנין זין שניהם סלע שלם. דצמקוס אצינן קיימי נכסי, ואילו היה יחיד אציהון סלע על שני בניו – לא היה נותן קלכון לחלוף. שכן דרך לעולם, שהממזיז שני חלאי שקלים נותן שקל שלם, ולא הו כשני אנשים המזרפין שני חלאי סלעים לסלע שלם. קנו בתפיסת הבית חייבין – נעשעש צהמה, כדלמרינן צנמאל. והאי "קנו" – לא לקחו צמעות, אלא קנו – שנפלה להם צהמה מאציהם. חלקו וחזרו ונשתתפו – הו כשותפין לעלמא, ופטורין ממעשר צהמה, ומייצין צקלון.

תוספות

זונה ישראלית אתננה מותר וכהן הבא עליה כו' – ואם תאמר: והא אמר רבא בפרק "מרובה" (בבא קמא עב), דאתנן אסרה תורה אפילו בא על אמו. ובתמורה תניא [רבין] (רי"ל) אומר: אין אתנן אלא הבא לו בעבריה, אבל אתנן אשתו נדה כו'; יש לומר: דלא מיירי כדקיימא ליה באיסור ערוה, דדוקא מיירי בדתפסי בהדי קדושי, כדמפרש טעמא דלכך אתננה מותר. והא דכרוה הבא עליה לוקה – בגיורת ומשוחררת שהיא זונה, או שנעשית זונה מאדם אחר שהיתה עליו באיסור כרת, כיון שבא עליה עשאה זונה. או כמאן דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה. והא דמשמע דלא משתכח בזונה ישראלית דתיעשרה איהי – הוה מצי לאשכוחי באיסור ערוה. אלא אתא לאשמועינן דזונה ישראלית אתננה מותר. [ואם תאמר]: לרבא דאמר בפרק בתרא דתמורה (כט, ב), דאחת זונה גויה ואחת זונה ישראלית אתננה אסור, תיקשי ברייתא: ויש לומר: דלא מתנייא בי רבי חיאי ורבי אושעיא. אי נמי: הוה מצי למימר דשפיר משכתח לה דתיעשרה איהי, אלא אשמועינן לקוח במעי אמו כרבי יוחנן. ומיהו, חידוש זה נמי שמעינן – בשתיעשרה איהי כשנותן לה במעי אמו, ולא מיפטר משום לקוח ושניתן במתנה.

מה עריות דלא תפסי בהו קדושי כו' – תימה: כיון דילפינן מעריות – הוה ליה למעוטי זונה גויה. דבעינן דומיא דעריות, דלא תפסי בה קדושין לדידיה ותפסו לאחרני, לאפקי זונה גויה דלא תפסי בה לא לדידיה ולא לאחרני. כדאמר פרק "החולץ" (יבמות מה, א) למאן דאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד

קייובים

ותיעשרה איהי לפי פשט הדברים נראה שהקושיה היא על עצם דברי הברייתא שאתנן זונה הוא רק במקרה נדיר של נתן לה חזר ולקח ממנה (כך נראה מדברי רבינו גרשום). אבל רש"י פירש ששאלה זו היא המשך לדברי הסוגיה עד כה: אם מדובר במקרה שנתנו לה כשהוא עובר, ולכן אינו נפסל משום לקוח – מדוע צריך לומר שחזר ולקחו? **זונה** הגדרת המונח "זונה" האמור בתורה הוא בעל השלכות הלכתיות הן לגבי דין אתנן הפסול להקריבה, והן לגבי איסור לכהן. ובסוגיה כאן מבהיר אביי שאין זהות בהגדרת המונח בהלכות השונות, שלגבי כהונה, זונה הנאסרת לכהן היא כל מי שנבעלה בעבר לפסול לה (תוספות ד"ה זונה). ואילו "אתנן זונה" שפסול הוא זה הניתן על בעילה המוגדרת בתורה כ"תועבה", כלומר, על בעילה של כל מי שאין קידושיה שלו תופסים בה. אבל אם האתנן ניתן על בעילה של מי שקידושיה תופסים בה – אין זה אתנן, אף על פי שבא על מי שהיא מוגדרת כזונה לענין כהונה. ובמסכת תמורה (כט, ב) חלק רבא על הגדרתו זו של אביי, ולדעתו הגדרת זונה לדין אתנן נלמדת ממונה האמורה אצל כהן, ולכן כל ביאה הפוסלת לכהונה (ואפילו קידושיה תופסים בה, כחייבי לאויק) אתננה הוא אתנן הפסול למובח. וכנראה נחלקו ראשונים האם לדעת רבא, ההשוואה היא מלאה, ולפי זה, כל הנתן אתנן למי שנבעלה בעבר לפסול לה – הרי זה "אתנן זונה", למרות שעל הבעול עצמו אינה אסורה (תוס' תמורה שם ד"ה גירסא), או האם לדעתו אין זה אתנן, שהרי לא ניתן על בעילה אסורה (רמב"ם).

זונה ישראלית אתננה מותר ותמיהו התוספות (ד"ה זונה): והרי אין כלל זה מוחלט, שהרי גם ישראלית, אם היא מחייבי כריתות שאין קידושיה תופסים בה – אתננה אסור! ותירצו שיעקר החידוש בדברי אביי הוא, שלעומת זונה גויה שאתננה אסור, זונה ישראלית – אתננה מותר למובח.

האחין והשותפין הראשונים נחלקו בגירסת המשנה ובפירושה, ולמחלוקתם זו השלכה להלכה. רש"י ורבינו גרשום גורסים "האחים השותפים" בלא ו. ולפירושה מדובר באחים שירשו חלק אביהם וחילקו את נכסי ירושתם וחזרו והשתתפו, ודינם כדין סתם שותפים, הפטורים ממעשר בהמה. ולעומת זאת, אחים שעדיין לא חילקו את נכסי ירושתם – אינם מוגדרים כשותפים, אלא כירשנים, וחייבים במעשר בהמה (וכן הפירוש בפנים). והרמב"ם (בפירוש המשנה) גרס כמו לפנינו "האחין והשותפין" ב. ולפירושו מדובר בשני מקרים, אחים או שותפים (ולפירושו יש לפרש "האחים והשותפים" – האחים והם שותפים). והוא הולך ומפרש את המשנה בדרך אחרת לגמרי. לדעתו שותפות בבהמות כשלעצמה אינה פטרת ממעשר בהמה את הבהמות הנולדות להם, אלא דוקא כאשר כל אחד מן השותפים מביא בהמות והם נעשים בהם שותפים, משום שאז דינם בלקוחות, שקנו זה מזה את חלקו, ופטורים ממעשר. ומתוך סוגיית הגמרא עולה לכאורה שלא כרמב"ם, שהרי למדים את פטור השותפים כדין לעצמו מדיוק הכתובים, ואין זה בכלל פטור "לקוח".

קלכון מצוה היא על כל אדם מישראל לתת מדי שנה מחצית השקל למקדש לשם קורבנות הציבור. ותיקנו חכמים שכל אחד יוסיף על המטבע של מחצית השקל עוד מטבע

מסורת הש"ס

א. תמורה כט,ב (ועיי"ש). ילקי"ש תורה תרלא. שם תתקלד.

ב. משנה חולין חולין כה,ב. ביצה לט,ב. ירושלמי שקלים פ"א הי"ד. שם קדושין פ"א הי"ו. ילקי"ש תורה שפו.

גרסות

קא משמע לן יש בכת"י וכן גרס ה"ב"ח: **הא קמ"ל**.

מה עריות דלא תפסי בהו קדושי יש כת"י: מה עריות אתננה אסור דלא תפסי בהו קדושי.

והאי לאו זרעיה ברוב כתי"י נוסף: זונה ישראלית אתננה מותר דהא תפסי בה קדושי וכהן הבא עליה לוקה משום לא יחלה זרעו דהאי זרעיה הוא.

האחין והשותפין בכת"י וכן במשניות: **האחים השותפין** וכן הגיחו בשי"מ והבי"ח, וראה בעינינו.

שחייבין בקלכון בשי"מ: כשחייבין בקלכון.

בקלכון בכת"י: **בקילבון** וברוב כתי"י ובמשניות: **קולבון**.

חייבין במעשר בהמה ברוב כתי"י ובמשניות וכן גרס ה"ב"ח: **ושחייבין במעשר בהמה** ויש בכת"י: **וכשחייבין במעשר בהמה**. **חלקו חזרו ונשתתפו** יש בכת"י וכן במשניות: **חלקו וחזרו ונשתתפו** ויש בכת"י: **חלקו ואח"כ נשתתפו**.

לשון

קלכון מקור המלה ביוונית κόλον ומשמעה: מטבע קטנה המשמשת לתשלום, בשעת החלפת מטבעות אצל השולחני.

גמרא יהיה לך – (הזכרים) אשר יהיה לך (הזכרים). ולא של שותפות – דמשמע: המיוחד לך אמה נותן, ולא של שותפות. יהיה – מכל מקום. ובכורות בקרם – לשון רבים, משמע לשנים הוא אומר "בקרם". בזה ובזה – צקלצון וצמעער. שחלקו בכספים – וזוהו ונשתתפו, ולא חלקו צנחמה. דגני קלצון הוה כשאר שותפים, וגני צנחמה הוה תפיסת הבית. חלקו בכמה ולא חלקו בכספים – דקולא הוה, דפטורין מזה ומהו, איצטריך ליה לאשמועינן. סלקא דעתך אמינא: כיון דחלקו צנחמה – ניזיל לחומרא, ונימא: גלו אדעמיהו דלמיפלג צנכסין נמי קיימי, וליחייבו צקלצון. לא שנו – דהוה שותפות להיפטר ממעשר צנחמה כי חזרו ונשתתפו, אלא שחלקו צנחמה. גדיים כנגד תישים ותישים כנגד גדיים – לפי שזיהו. דהתם ליכא למימר זה חלקו הנגיע ממיסת אביהם, דודאי צנעת מיתה וזה זה צנחמה הגדיים וצנחמה התישים, וזה צנחמה התישים והתישים. הלכך, השתא קנין הוה, שזה קונה מזה. והולדות שישנם צנעת חלוקה – פטורין ממעשר צנחמה משום לקות, ואותן העמידים לצא – פטורין משום שותפות. אבל חלקו גדיים כנגד גדיים ותישים כנגד תישים – אמרינן צריה, וזה חלק הנגיע לכל אחד ממיסת אביה, ועדיין ירושה היא, ושם ירושה עליהן. וכי חזרו ונשתתפו – הדרא לה תפיסת הבית כמרישא, ולא שותפות הוה. הילכך ולדות ששקן צנעת חלוקה – אינן פטורין משום לקות, ולא העמידין לצא פטורין משום שותפות. אפילו חלקו כו' – אין צריה, והוה מרישא לקוחות והדר שותפין. רבי אלעזר ורבי יוחנן – צפלוגאחא דרב ענן ורב נחמן פליגי. תשעה – גדולים כנגד עשרה פטורים, דהיינו שומא, וליכא למימר צריה.

תוספות

כשר, משום דלא הוה דומיא דעריות מהאי טעמא. ורבא גופיה דמחייב בזונה גויה בפרק בתרא דתמורה (כט,ב), קסבר בפרק "החולץ" (בבמות מה,ב) הולד כשרו ויש לומר: דגבי זונה גויה, כיון דלא תפסי בה קדושי כלל – כל שכן דגורם עלה שם זונה. אבל לענין ממזרות – אין לולד להיות ממזר, כיון דאינה ראויה לאדם אחר יותר מזה. **דהא** איתיה בשותפות – כדכתיב: "ובכורות בקרם וצאנכס". בריש מכילתין פירשתי למה לי האי קרא, דתיפוק ליה מדאיצטריך למעוטי שותפות גוי.

[מכאן שייך לעמוד הבא] **ואזדא** רבי יוחנן טעמיה כו' – ואף על גב דהכא פליגי רבי אלעזר עליה דרבי יוחנן. ולעיל בסוף "יש בכור" (כב,ב) משמע דמודה בהיא דלקוחות הן, ומשני: מאי אין חוזרין – לבטלה, הא מצריכין הכא תרי מילי דרבי יוחנן. אי נמי, לעיל איצטריך לשנויי דלא תקשי מיניה עליה דרבי יוחנן.

לברור חד מיניהו להדי כלב כו' – ואם תאמר: מה יועיל? הא אין ידוע איזהו אותו שכנגד הכלב! וכי תימא: לפי ששורה לכלב. הא דאמר אי דשוו כולהו להדדי – הכי, נמי, ואז היאך יכול לברר אותו שכנגד הכלב להתיר האחרים? ויש לומר, שכך סברת התלמוד: כיון שיש ברירה – שיש לדבר להיות תלוי בדעתו, דמסתמא כך דעתו מתחלה דאותו שיברור הוא כנגד הכלב.

נשתתפו – פטורים כדון שותפים, אלא רק במקרה שחלקו מתחילה תשעה גדולים כנגד עשרה קטנים, נחשב הדבר כאילו קנו זה מזה. אבל חלקו תשעה כנגד עשרה ולא חלקו מעולם, והם חייבים במעשר בהמה. ור' יוחנן אמר: אפילו חלקו תשעה כנגד תשעה, ועשרה כנגד עשרה, אין אומר אני: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ובכל מקרה פטורים ממעשר בהמה.

עיונים

סלקא דעתך אמינא כיון דחלקו בבהמה גלו דעתיהו מדברי רש"י (ד"ה חלקו) נראה שאין הבל מהותי בין אם חלקו רק בכספים או רק בבהמה, והחידוש הוא במה שהולכים בענין זה אף להקל, לפטור בזה ובזה. ולפירוש רבינו גרשום נראה כי דווקא בחלוקה של בהמה היה מקום לומר דבר זה, משום שחלוקת בהמות הנעשית בטריחה מרובה מהוה ביטוי לגמירות דעת לחלוקת הרכוש, ורק היא מהוה סיבה לחייב, אבל לא להיפך. **לא שנו אלא שחלקו גדיים כנגד תישים וכו'** הפירוש בפנים הוא כרש"י, שהסביר כי מדובר על מה ששנינו במשנה, שאם חלקו וחזרו ונשתתפו – פטורים ממעשר בהמה. ורש"י (ד"ה גדיים, אבל) פירש שההבדל בין גדיים כנגד תישים, לגדיים כנגד גדיים, הוא באופן החלוקה. בחלוקת מין אחד שווה בשווה אומרים אנו ש"יש ברירה", שכל אחד זוכה בחלק המיועד לו מתחילה בנכסי אביו, ולכן ניתן להתייחס לחזרת השותפות חזרה למצב המקורי. ואילו חלוקת שני מינים נעשית לפי השווי, ולכן נחשב הדבר כמיקח. אבל רבינו גרשום פירש כי גם קודם שנשתתפו האחים, משעה שחלקו – דינם כלקוחות שקנו זה מזה, ופטורים ממעשר בהמה. וכאן חלקו האמוראים האם בכל מקרה יש לראותם כלקוחות, או שמא כיוורשים. שכל אחד קיבל את חלקו ופטור ממעשר בהמה (וראה רש"י ביצה לט,ב שדחה פירוש זה). ומכל מקום, גם לשיטתו נחלקו ב"יש ברירה". וראה הסבר הרמב"ם ב"אורח ההלכה".

אורה ההלכה

האחים והשותפים לענין קלצון – האחים שעדיין לא חלקו מזה שהניח להם אביהם, וכן

ונשתתפו בהם – חייבין בקלצון, ופטורין ממעשר בהמה. **ב גמרא** בענין ששנינו במשנתנו, **תנו רבנן** [שנו חכמים]: נאמר "...וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך" (שמות יג, יב) – דוקא לך, היחיד, ולא של שותפות. יכול אפילו אחים שקנו בהמות בתפיסת הבית, בירושת אביהם, ייפטרו ממעשר בהמה? תלמוד לומר: "יהיה", לרבות, וללמד שחייבים במעשר. ותמהים: והאי [והרי פסוק זה] בככור כתיב [נאמר], ולא במעשר! ומשיבים: אם אינו ענין לככור, דהא איתיה [שהרי ישנו] בשותפות, דכתיב [שנאמר]: "ובכורות בקרם וצאנכס" (דברים יב, 1), בלשון רבים – תגהו ענין למעשר בהמה, שבעלות משותפת פוטרת ממעשר.

ג שנינו במשנתנו: חלקו וחזרו ונשתתפו – חייבין בקלצון, ופטורין ממעשר בהמה. אמר ר' ירמיה: פעמים שחייבין האחים והשותפים שחלקו וחזרו ונשתתפו, בזה ובזה, ופעמים שפטורין מזה ומזה, פעמים שחייבין בקלצון ופטורין ממעשר בהמה, ופעמים שחייבין במעשר בהמה ופטורין מן הקלצון. ומסבירים: חייבין בזה ובזה – במקרה שחלקו בכספים, וחזרו והשתתפו בהם, וחייבים בקלצון, כדון שותפים, ולא חלקו בבהמה, אלא נשארה בתפוסת הבית, ולכן היא חייבת במעשר. פטורין מזה ומזה – שחלקו בבהמה, וחזרו ונשתתפו, ודינם כשותפים שפטורים ממעשר בהמה, ולא חלקו בכספים, והשקלים שניתנו עבור שניהם ניתנו מתפוסת הבית. חייבין בקלצון ופטורין ממעשר בהמה – שחלקו ונשתתפו בזה ובזה. חייבין במעשר בהמה ופטורין מן הקלצון – שלא חלקו לא בזה ולא בזה. ושואלים: פשיטא [פשוט] הדבר, ומה החידוש שבדברי ר' ירמיה? ומשיבים: במקרה שחלקו בכמה ולא חלקו בכספים איצטריכא ליה [הוצרך לו לומר] שפטורים בזה ובזה, שכן סלקא דעתך אמינא [יעלה על דעתך לומר]: כיון שחלקו בבהמה – גלו דעתיהו דלמיפלג קיימי [גילו דעתם שלחלוק גם בכספים הם עומדים], ואם כן ליחייבו [שיהיו חייבים] בקלצון, על כן קא משמע לן [משמע לנו], שכל עוד לא חלקו בכספים – אינם חייבים בקלצון. אמר רב ענן: לא שנו, שאם חלקו וחזרו ונשתתפו פטורים, כדון שותפים רגילים, אלא במקרה שחלקו מתחילה גדיים כנגד תישים ותישים כנגד גדיים, כשורה ואת הגדיים בשווה, אלא חלקו באופן כללי את הבהמות לפי שוויון. והרי זה כאילו קנו זה מזה, וכשהם חוזרים ומשתתפים – הרי זה כשני זרים שנשתתפו ביניהם. אבל אם חלקו מתחילה גדיים כנגד גדיים ותישים כנגד תישים – אומר אני כי "יש ברירה", כלומר, אנו מניחים שזה, כל אחד מהם, נחבר חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ואם חזרו ונשתתפו זה מזה – נחשב הדבר כאילו לא חלקו מעולם, וחייבים במעשר. ורב נחמן אמר: אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים ותישים כנגד תישים – אין אומרים כי זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ובכל מקרה שחזרו ונשתתפו – דינם כשותפים רגילים, הפטורים ממעשר בהמה. וכן נחלקו אמוראים אחרים בשאלה זו, שר' אלעזר אמר: לא שנו, שאם חלקו וחזרו ונשתתפו פטורים, או עשרה כנגד תשעה, מפני שעל ידי השומא של תשעה גדולים כנגד תשעה ועשרה כנגד עשרה – אומר אני: זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, וכשחזרו ונשתתפו – נחשב הדבר כאילו לא חלקו מעולם, והם חייבים במעשר בהמה. ור' יוחנן אמר: אפילו חלקו תשעה כנגד תשעה, ועשרה כנגד עשרה, אין אומר אני: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ובכל מקרה פטורים ממעשר בהמה.

חלקו וחזרו ונשתתפו פטורים, כדון שותפים רגילים, אלא במקרה שחלקו מתחילה גדיים כנגד תישים ותישים כנגד גדיים, כלומר, שלא חילקו את התישים בשווה ואת הגדיים בשווה, אלא חילקו באופן כללי את הבהמות לפי שוויון. והרי זה כאילו קנו זה מזה, וכשהם חוזרים ומשתתפים – הרי זה כשני זרים שנשתתפו ביניהם. אבל אם חלקו מתחילה גדיים כנגד גדיים ותישים כנגד תישים – אומר אני כי "יש ברירה", כלומר, אנו מניחים שזה, כל אחד מהם, נחבר חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ואם חזרו ונשתתפו זה מזה – נחשב הדבר כאילו לא חלקו מעולם, וחייבים במעשר. ורב נחמן אמר: אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים ותישים כנגד תישים – אין אומרים כי זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ובכל מקרה שחזרו ונשתתפו – דינם כשותפים רגילים, הפטורים ממעשר בהמה. וכן נחלקו אמוראים אחרים בשאלה זו, שר' אלעזר אמר: לא שנו, שאם חלקו וחזרו ונשתתפו פטורים, או עשרה כנגד תשעה, מפני שעל ידי השומא של תשעה גדולים כנגד תשעה ועשרה כנגד עשרה – אומר אני: זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, וכשחזרו ונשתתפו – נחשב הדבר כאילו לא חלקו מעולם, והם חייבים במעשר בהמה. ור' יוחנן אמר: אפילו חלקו תשעה כנגד תשעה, ועשרה כנגד עשרה, אין אומר אני: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך, ובכל מקרה פטורים ממעשר בהמה.

מסורת הש"ס
ג. מכילתא דרשב"י שמות יג, יב. ספרי ומדרש תנאים דברים יב, כו.
ד. ירושלמי שקלים פ"א ה"ד (ע"ש כה"ט).
ה. ירושלמי שקלים פ"א ה"ד (בשם ר' לעזר). שם קדושין פ"א ה"ו.
ו. ירושלמי שקלים שם (בשם ר' יוחנן). שם קדושין פ"א ה"ו.

גרסות

בתפיסת הבית בכתי"י: **מתפיסת הבית** ובש"מ: **בתפוסת הבית**.
יהיה לך ולא של שותפות בחוק נתן גרס: יהיה לך הזכרים.
דלמיפלג קיימי בכתי"י: **דלמיפטר קיימי**.
משעה ראשונה לכך יש בכתי"י ובש"מ: **משעה ראשונה** וכך להלן.

השותפים שנתנו שקל על ידי שניהם – פטורין מן הקלצון. במה דברים אמורים – בשותפים שנשארו ונתנו במעות השותפות, ויש בידם מעות אחרות. אבל אם הביא זה מעותיו וזה מעותיו ועירבום, ועדיין לא נשתנו המעות ולא הוציאום – הרי אלו חייבים בקלצון. נשאו ונתנו ואחר זמן חלקו וחזרו ונשתתפו – חייבים בקלצון עד שישאו ויתנו בשותפות זו האחרונה וישתנו המעות. עפ"י המשנה לגרסתנו (וראה בהשגת הרמב"ם ספר זמנים הלכות שקלים פ"ג ה"ד).
דהא איתיה בשותפות בהמת השותפים חייבת בכורה. כגמרא כאן וכשיטת חכמים במסכת חולין קלא. (רמב"ם ספר קרבנות שם פ"ד ה"א).
שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה האחים והשותפים שהיו להם בשותפות בהמה וכספים וחלקו ביניהם את כספי השותפות ולא את בהמות השותפות – חייבים במעשר ובקלצון. כר' ירמיה. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות בכורות פ"ו ה"א. ספר זמנים הלכות שקלים פ"ג ה"ה).
שחלקו בבהמה ולא חלקו בכספים האחים והשותפים שהיו להם בהמה וכספים וחלקו ביניהם את בהמות השותפות, אף על פי שעדיין לא חלקו בכספים – הריהם פטורים מן הקלצון וממעשר בהמה. כר' ירמיה. (רמב"ם שם שם).
אבל חלקו גדיים כנגד גדיים וכו' חלקו השותפים ביניהם את השותפות, או האחים את ירושת האב, לאחר שנולדו להם הבהמות ברשותם, וחזרו ונשתתפו – הרי אלו פטורים מן המעשר. מפני שהריהם כלקוחים. אף על פי שחלקו גדיים כנגד גדיים וטלאים כנגד טלאים, ועשרה כנגד עשרה. כרב נחמן וכו' יוחנן. (רמב"ם ספר קרבנות שם ה"ו).

